

**ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ З ПРОМИСЛОВОЇ
БЕЗПЕКИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ**

Н А К А З

27.03.2007 N 62

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
4 червня 2007 р.
за N 573/13840

**Про затвердження Правил охорони праці
під час виконання робіт на висоті**

Відповідно до Закону України "Про охорону праці" ([2694-12](#)) та з метою підвищення ефективності державного нагляду за дотриманням вимог нормативно-правових актів з охорони праці під час виконання робіт на висоті **Н А К А З У Ю:**

1. Затвердити Правила охорони праці під час виконання робіт на висоті, що додаються.
2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Держнагляддохоронпраці України від 09.10.2003 N 190 ([z0970-03](#), [za970-03](#)) "Про затвердження Інструкції з охорони праці під час виконання робіт на висоті з використанням спеціальних страхувальних засобів", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24.10.2003 за N 970/8291.
3. Управлінню організації державного нагляду в металургії, машинобудуванні, енергетиці, будівництві та котлонагляду (Іванченко В.І.) в установленому порядку подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
4. Управлінню нормативно-правового та юридичного забезпечення (Прохоров В.В.) унести зазначений наказ до Державного реєстру нормативно-правових актів з охорони праці.
5. Головному редактору журналу "Охорона праці" опублікувати цей наказ у черговому номері.
6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Голови Держгірпромнагляду Деньгіна А.П.

Голова Комітету

С.Сторчак

ПОГОДЖЕНО:

Перший заступник Міністра
палива та енергетики України

В.П.Чупрун

Заступник Міністра України з питань
надзвичайних ситуацій та у справах
захисту населення від наслідків
Чорнобильської катастрофи

В.О.Романченко

Голова Державного комітету
ядерного регулювання України

О.А.Миколайчук

Голова Державного комітету
України з питань регуляторної
політики та підприємництва

А.Дашкевич

Заступник Голови Державного
комітету України з питань технічного
регулювання та споживчої політики

С.Т.Черепков

Директор виконавчої дирекції Фонду
соціального страхування від нещасних
випадків на виробництві та професійних
захворювань України

Ю.Мельников

Міністр з питань житлово-комунального
господарства України

О.П.Попов

Міністр регіонального розвитку
та будівництва України

В.Г.Яцуба

Перший заступник Міністра,
Головний державний санітарний
лікар України

С.П.Бережнов

Заступник Голови Федерації
профспілок України

Г.В.Осовий

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державного комітету
України з промислової
безпеки, охорони праці
та гірничого нагляду
27.03.2007 N 62

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
4 червня 2007 р.
за N 573/13840

ПРАВИЛА
охорони праці під час виконання
робіт на висоті

1. Загальні положення

1.1. Правила охорони праці під час виконання робіт на висоті (далі -
Правила) поширюються на суб'єктів господарювання, які організують або

виконують роботи на висоті, у тому числі верхолазні роботи, і встановлюють вимоги безпеки і охорони праці під час здійснення будівництва, монтажу (демонтажу) конструкцій і обладнання, ремонту, реконструкції, експлуатації об'єктів.

1.2. Правила встановлюють єдиний порядок організації і виконання робіт на висоті з метою забезпечення безпеки працівників.

Перелік нормативно-технічної документації, на яку є посилання у тексті, наведений у додатку 1 до цих Правил.

1.3. До виконання робіт на висоті допускаються особи, не молодше 18 років та які пройшли:

професійний добір відповідно до Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі, затвердженого спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 23.09.94 N 263/121 ([z0018-95](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 25.01.95 за N 18/554;

медичний огляд відповідно до вимог Положення про медичний огляд працівників певних категорій, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.94 N 45 ([z0136-94](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.06.94 за N 136/345;

спеціальне навчання та перевірку знань з охорони праці відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 N 15 ([z0231-05](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за N 231/10511 (далі - НПАОП 0.00-4.36-05);

навчання та перевірку знань з протипожежної безпеки осіб, які виконують вогневі роботи, відповідно до вимог Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 19.10.2004 N 126 ([z1410-04](#)), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 04.11.2004 за N 1410/10009 (далі - НАПБ А.01.001-04).

1.4. Під час організації робіт на висоті слід ураховувати, що основними небезпечними виробничими факторами під час виконання цих робіт є падіння працівника або падіння предметів; супутніми можуть бути фактори: пожежна небезпека, дія електричного струму, підвищені рівні запиленості, загазованості повітря, шуму, несприятливі кліматичні умови тощо.

1.5. Для створення безпечних умов під час виконання робіт на висоті необхідно:

забезпечити наявність, міцність і стійкість огорожень, риштувань, настилів, драбин тощо;

забезпечити працівників необхідними засобами захисту та використовувати їх за призначенням;

виконувати у повному обсязі організаційні та технічні заходи, передбачені цими Правилами;

застосовувати технічно справні машини, механізми і пристрої, укомплектовані необхідною технічною документацією;

забезпечити необхідну освітленість на робочих місцях та безпечні проходи до них;

уживати заходи щодо усунення або зменшення впливу шкідливих та/або небезпечних факторів;

ураховувати метеорологічні умови, а також стан здоров'я працівників, які виконують роботи на висоті.

1.6. На кожному підприємстві залежно від місцевих умов і особливостей виробництва роботодавець затверджує наказом перелік робіт на висоті, які виконуються за нарядами-допусками (далі - наряд).

Роботи, не передбачені цим переліком, виконуються за розпорядженнями осіб, яким надано право видачі нарядів (розпоряджень).

1.7. Форма наряду-допуску для виконання робіт на висоті наведена у додатку 2 до цих Правил.

Роботи на висоті виконуються за іншими нарядами, передбаченими чинним законодавством, якщо до них уключені вимоги безпеки під час виконання відповідних робіт на висоті згідно з цими Правилами.

До нарядів додаються проекти виконання робіт (далі - ПВР) чи технологічні карти за рішенням осіб, які мають право видачі нарядів, з урахуванням вимог цих Правил. Склад та зміст основних рішень з охорони праці в ПВР наведені у СНиП III-4-80*.

1.7.1. Наряд випикується у двох примірниках, один з яких залишається у працівника, який його видав, другий передається відповідальному керівнику робіт.

Наряд випикується розбірливим почерком або за допомогою засобів друкування. Не допускається випикувати наряд олівцем, виправляти і закреслювати написаний текст.

1.7.2. Наряд видається на строк, необхідний для виконання заданого обсягу робіт, але не більше 15 календарних днів від дня початку роботи.

Наряд може бути продовжений один раз на термін не більше 15 календарних днів від дня продовження. Продовжити наряд може працівник, який його видав, а у разі його відсутності - інший працівник, який має право видавання нарядів для виконання робіт на висоті.

При зміні складу бригади більше ніж наполовину кількості членів бригади, які розпочинали роботу, видається новий наряд.

У разі виникнення у процесі роботи небезпечних та/або шкідливих виробничих факторів, зазначених у ГОСТ 12.0.003-74, не передбачених нарядом, роботи припиняються і можуть бути продовжені тільки після усунення зазначених факторів.

1.7.3. Під час цільового інструктажу, який проводиться за нарядом або розпорядженням, роз'яснюються питання, у тому числі:

- способи безпечного виконання робіт;
- порядок підходу до робочого місця та виходу з нього;
- стан робочого місця;
- порядок користування засобами страхування;
- порядок і місце установки вантажопідіймальних засобів;
- способи безпечного переходу з одного робочого місця на інше;
- методи установки або знімання елементів конструкції, будівлі тощо;
- забезпечення необхідними умовами праці на робочому місці (освітленість, температура, вологість повітря, шум, вібрація тощо);
- стан риштувань, площадок, драбин, огорожень, опорних та страхувальних канатів тощо;
- необхідність застосування засобів індивідуального захисту (каска, запобіжних поясів тощо);
- порядок застосування верхозахисного спорядження та страхувальних засобів під час виконання робіт у безопорному просторі.

Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від видів робіт, що виконуються.

1.7.4. Підготовка робочих місць здійснюється працівниками, які мають право виконання робіт на висоті.

Працівники, які організовують та готують робочі місця, виконують заходи:

спорудження риштувань, помостів або інших пристосувань для безпечного виконання робіт на висоті;

перевірку справності та наявності документів (записів), що підтверджують своєчасне проведення технічних оглядів, випробувань машин, механізмів, пристосувань і засобів захисту, що використовуються у роботі;

створення необхідних умов праці (встановлення освітлювальних приладів, засобів захисту від впливу шкідливих і небезпечних виробничих

факторів, заземлення металевих риштувань, наявність і міцність огорожень тощо);

перевірки наявності та стану засобів індивідуального та колективного захисту;

виконання інших заходів безпеки, що визначаються конкретними умовами роботи.

1.7.5. Обсяг роботи та призначення осіб, які будуть підготовлювати робочі місця, визначає працівник, який має право видачі нарядів (розпоряджень).

1.7.6. Наряди і розпорядження на виконання підготовки робочих місць видаються та реєструються у такому ж порядку, як і на безпосереднє виконання робіт на висоті – у Журналі обліку робіт, що виконуються за нарядами і розпорядженнями (додаток 3 до цих Правил).

Ведення Журналу покладається на працівника, який видає наряди (розпорядження), або на іншого працівника, якому доручається ведення цього Журналу.

1.7.7. Для проведення вогневих робіт на висоті, у тому числі газополуменевих та електрозварювальних, у наряді зазначаються вимоги пожежної безпеки.

Для проведення вогневих робіт на вибухонебезпечному обладнанні чи у газонебезпечних місцях заходи пожежної безпеки, зазначені у наряді, узгоджуються у відповідній графі наряду з відповідальним працівником з пожежної безпеки, про що свідчить його запис.

Тимчасові зварювальні та інші вогневі роботи у виробничих спорудах, будівлях на території підприємств під час ремонту обладнання або монтажу будівельних конструкцій (крім приватних будівельних майданчиків та домоволодінь) виконуються за нарядом, наведеним у НАПБ А.01.001-04 ([z1410-04](#)).

1.7.8. Наряди, роботи за якими повністю закінчені, зберігаються протягом 30 діб, а наряди про проведення газонебезпечних робіт на висоті – протягом одного року від дня їх закриття. Закриті наряди зберігаються у працівників, які їх видали.

1.7.9. Допускається виконання невідкладних робіт з метою усунення аварійної ситуації, ліквідації наслідків стихійного лиха, катастрофи або аварії за розпорядженням без оформлення наряду, але з обов'язковим дотриманням необхідних заходів безпеки під безпосереднім наглядом відповідальної посадової особи.

У разі, якщо виконання таких робіт вимагає тривалого часу (більше трьох годин), слід оформлювати наряд.

1.8. Засоби підмощування, тара, вантажозахоплювальні пристрої, пристосування для вивірення та тимчасового закріплення конструкцій, ферм тощо (далі – технологічна оснастка), огороження, захисні сітки, перекриття та інші засоби запобігання падінню працівників, матеріалів, предметів тощо з висоти, засоби захисту від ураження електричним струмом, від дії машин, обладнання, впливу шуму, вібрації, шкідливих речовин тощо (далі – засоби індивідуального та колективного захисту), які застосовують під час виконання робіт на висоті, мають відповідати вимогам чинного законодавства.

1.9. Засоби колективного та індивідуального захисту, технологічну оснастку використовують за призначенням, зберігають у технічно справному стані та проводять їх технічне обслуговування, ремонт, а також експлуатаційні випробування відповідно до вимог законодавства та документів з експлуатації виробників.

1.10. Інструменти, пристрої, засоби підмощування, що використовуються під час виконання робіт на висоті, повинні відповідати вимогам чинного законодавства.

1.11. Видалення сміття, як правило, проводять механізованим способом у закритих ящиках і контейнерах або закритими жолобами.

Дозволяється скидати сміття з висоти до 3 м без застосування жолобів або інших пристосувань. Місце, на яке скидають сміття, слід з усіх боків огородити з виставленням необхідних знаків та плакатів безпеки або установити нагляд для попередження про небезпеку.

1.12. Роботодавець зобов'язаний на кожному робочому місці забезпечити виконання заходів, зазначених у пункті 1.5 цих Правил, а також:

забезпечити проведення профілактичних медичних оглядів, щорічне навчання і щорічні перевірки знань працівників, які виконують роботи на висоті;

забезпечити працівників необхідними засобами захисту, технологічною оснасткою, спеціальним одягом та спеціальним взуттям;

забезпечити своєчасне проведення ремонтів, випробувань засобів захисту і технологічної оснастки, технічних оглядів машин і механізмів, які використовуються в роботі на висоті;

призначити працівників, відповідальних за організацію і безпечне виконання робіт на висоті.

1.13. Працівники, які виконують роботу на висоті, зобов'язані:

знати і виконувати вимоги цих Правил, інших нормативно-правових актів та інструкцій з охорони праці, що стосуються їх робіт чи професій;

дбати про особисту безпеку, а також про безпеку оточуючих людей під час виконання будь-яких робіт;

виконувати роботи із застосуванням касок, запобіжних поясів, інших засобів індивідуального та колективного захисту;

проходити в установленому порядку медичний огляд.

1.14. Працівникам, які виконують верхолазні роботи, робиться відповідний запис у посвідченні про перевірку знань з питань охорони праці.

1.15. Виконання робіт на висоті з використанням вантажопідіймальних кранів здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства.

1.16. Не дозволяється виконувати роботи на висоті у відкритих місцях при швидкості вітру 10 м/с і більше, при ожеледиці, грозі або тумані, який затрудняє видимість в межах фронту робіт, а також у нічний час при недостатній освітленості та якщо температура повітря вище плюс 35 град.С або нижче мінус 20 град.С. Невідкладні роботи на висоті в більш складних погодних умовах (при інших температурах тощо) виконуються за рішенням роботодавця. При цьому в ПВР слід передбачити додаткові заходи безпеки, що відповідають цим умовам.

1.17. Під час виконання робіт на висоті для запобігання можливому падінню інструменту, матеріалів тощо слід використовувати спеціальні сумки або пристрої для їх надійного зберігання (тримання).

1.18. Оцінку важкості та напруженості праці на висоті здійснюють на підставі обліку всіх наявних показників відповідно до вимог чинного законодавства.

2. Визначення термінів

2.1. Терміни та визначення, що вживаються у цих Правилах, мають такі значення:

пояс запобіжний лямоквий (далі - ПЛ) - засіб індивідуального захисту від падіння з висоти, призначений для підтримки людини під час роботи та в разі падіння;

пояс запобіжний безлямковий (далі - ПБ) - засіб індивідуального захисту, призначений для виконання функції тримання працівника на робочому місці під час виконання роботи на висоті, а також при підніманні (на щоглах, опорах повітряних ліній електропередавання тощо) до робочого місця та спуску з нього;

роботи на висоті - роботи, що виконуються на висоті 1,3 м і більше від поверхні ґрунту, перекриття або робочого настилу, у тому числі з робочих платформ підйомників і механізмів, а також на відстані менше 2 м від неогороджених перепадів на висоті 1,3 м і більше; основним засобом індивідуального захисту під час виконання робіт є запобіжний пояс ПЛ або ПБ;

роботи верхолазні - роботи, що виконуються безпосередньо з елементів конструкцій, обладнання або з монтажних пристосувань, тимчасових драбин, трапів, установлених на конструкціях, робочих платформ підйомників і механізмів, у безопорному просторі тощо на висоті 5 м і більше від поверхні ґрунту, перекриття або робочого настилу; основним засобом індивідуального захисту під час виконання верхолазних робіт є запобіжний пояс ПЛ;

амортизатор - елемент страхувальної системи (поглинач енергії), який знижує до безпечної величини динамічне навантаження, що діє на тіло людини при зупинці його падіння;

карабін - пристрій, призначений для приєднання засобів страхування до місць їх закріплення за опору, безпосереднього закріплення стропа, а також для приєднання (блокування) елементів верхолазного спорядження до опор та кріплення;

запобіжний строп - елемент страхувальної системи (ланцюжок), призначений для з'єднання ПБ або ПЛ із опорою, кріпленням, верхолазним спорядженням;

приладдя - карабіни, запобіжні стропа (далі - стропа), амортизатори та інші елементи засобів страхування, які використовуються як елементи страхувальних систем разом із запобіжними поясами;

безпечна відстань - найменша відстань між людиною і джерелом небезпечного і (або) шкідливого впливу, на якій цей вплив відсутній або не перевищує допустимого рівня;

страхувальна система (ланцюжок) - з'єднані між собою в певній послідовності страхувальні засоби й верхолазне спорядження, призначені для забезпечення безпеки працівника під час виконання роботи на висоті й тримання його після зупинки падіння;

безопорний простір - простір навколо (усередині) конструкції, спорудження тощо, де у зв'язку з відсутністю (недостатніми розмірами) простору для організації робочого місця використовується спеціальна технологія виконання верхолазних робіт із застосуванням верхолазного спорядження й спеціального оснащення, при цьому піднімання (спускання) працівника до робочого місця й робота на висоті здійснюються з використанням опорного каната;

страхувальний канат - синтетичний, бавовняний (пеньковий) або металевий канати (мотузки), призначені для страхування (тримання) працівника (працівників) від падіння з висоти;

опорний канат - плетений синтетичний шнур, що використовується для піднімання (спускання) працівника під час виконання робіт на висоті в безопорному просторі;

пристрій для спускання по опорному канату - пристрій, призначений для здійснення керованого, з можливістю регулювання швидкості руху працівника по опорному канату та його зупинки на будь-якому етапі спускання;

пристрій для піднімання по опорному канату (затискач) - пристрій (механічні затискачі, вузли, що самозатягуються), що використовується для піднімання працівника (вантажу) по опорному канату;

засоби з'єднання - верхолазне спорядження, за допомогою якого допоміжні опори з'єднуються (блокуються) між собою;

кріплення - сукупність основних (допоміжних) опор і засобів з'єднання, до яких кріпиться строп ПЛ, опорний або страхувальний канат;
верхолазне спорядження - спеціальне оснащення (опорні канати, затискачі, пристрої для спуску, засоби з'єднання, технологічне пристосування тощо), що використовується при підготовці робочого місця й виконанні робіт на висоті в безопорному просторі;

опора - конструкція (споруда), елемент конструкції (споруди), до яких закріплюються працівники стропами запобіжних поясів, елементи засобів страхування, канати та елементи верхолазного спорядження;

опора основна - опора, що витримує навантаження 15 кН і більше;

опора допоміжна - опора, що витримує навантаження не менше 7 кН;

вузол - спосіб з'єднання синтетичних канатів (шнурів), стрічок, спосіб в'язання петель для закріплення канатів, іншого верхолазного спорядження й оснащення;

вузол, що самозатягується, - вузол, за допомогою якого здійснюється кріплення працівника до вертикального страхувального каната для забезпечення його безпеки при падінні у результаті самостійного затягування вузла;

робоче сидіння - підвісне сидіння, з'єднане з пристроєм для спуску по опорному канату, з якого працівник виконує роботу на висоті в безопорному просторі;

наряд-допуск - складене на спеціальному бланку виробниче завдання на безпечне проведення роботи, що визначає її зміст, місце, час початку і закінчення, необхідні заходи безпеки, склад бригади і осіб, відповідальних за безпечне виконання роботи;

розпорядження - виробниче завдання (усне або письмове) на безпечне проведення роботи, що визначає її зміст, місце, час початку і закінчення, необхідні заходи безпеки, склад бригади і осіб, відповідальних за безпечне виконання роботи;

відтяжка - синтетичний шнур або металевий канат, призначений для зміщення опорного (страхувального) каната від місць можливого тертя з елементами будівлі, конструкції тощо під час виконання робіт на висоті, а також якщо місця кріплення канатів перебувають осторонь від необхідного (робочого) положення;

запобіжник (протектор) - пристосування, що використовується для захисту канатів від механічних або інших ушкоджень;

фактор падіння - відношення висоти падіння до довжини страхувальної системи (ланцюжка, стропа), які тримають працівника у випадку його падіння; при факторі падіння, що дорівнює двом, динамічне зусилля, що виникає на тілі працівника в момент зупинки його падіння, буде максимальним;

ділянка страхувального каната - відстань між двома сусідніми проміжними (основною та проміжною) опорами, до яких кріпиться страхувальний канат.

Інші терміни та визначення, що вживаються у цих Правилах, використовуються у значеннях, наведених у Законі України "Про охорону праці" ([2694-12](#)) та ДСТУ 2293-99.

3. Вимоги безпеки до робочих місць під час виконання робіт на висоті

3.1. Огородження, що встановлюються на робочих місцях, і проходи до них на висоті мають відповідати вимогам ГОСТ 12.4.059-89.

3.2. Межі небезпечних зон поблизу частин машин, що рухаються, визначаються відстанню не менше 5 м, якщо немає інших підвищених вимог у документах з експлуатації виробників.

3.3. У разі одностороннього примикання настилів (перекриття) до стін слід огорожувати прорізи в стінах, якщо їх нижній край розташований на

висоті менше 0,7 м від рівня настилу (перекриття).

3.4. Межі небезпечних зон в місцях, над якими переміщуються вантажі вантажопідіймальними кранами, а також поблизу будівель і споруд під час здійснення будівництва, монтажу (демонтажу) конструкцій і обладнання, ремонту, реконструкції, експлуатації тощо об'єктів та під час виконання електрозварювальних робіт на висоті зазначені у СНиП III-4-80*.

3.5. Площадки та драбини мають відповідати вимогам ГОСТ 26887-86.

3.6. Драбини чи скоби, що використовуються для підймання або опускання працівників на робочі місця, розташовані на висоті більше 5 м, мають бути обладнані пристосуваннями для закріплення стропа запобіжного пояса (канат з уловлювачем та ін.). Запобіжні пояси застосовуються відповідно до п. 4.2 цих Правил.

3.7. Кожна драбина повинна бути міцною, надійно закріпленою і мати достатню довжину, щоб забезпечувати надійну опору для рук та ніг працівників у будь-якому робочому положенні.

3.8. Небезпечна зона навкруги щогл (веж) визначається відстанню від центра щогли (вежі), яка дорівнює 1/3 її висоти.

3.9. Проходи, проїзди, переходи до робочих місць, а також сходи, площадки тримають справними і чистими, а розміщені просто неба - необхідно очищати від снігу і льоду та посипати піском.

Настили площадок і переходів, а також поручні до них надійно закріплюються. На період проведення ремонтних робіт замість знятих поручнів слід встановлювати тимчасові справні огороження.

Ширина проходів до робочих місць і на робочих місцях встановлюється не менша 0,6 м, а висота проходів - не менша 1,8 м.

3.10. Прорізи в перекриттях, які призначаються для монтажу обладнання, ліфтів, сходів тощо, до яких можливий доступ людей, слід закрити суцільними настилами або обладнати огороженнями із вивішеними на них відповідними плакатами та знаками безпеки.

Кожний отвір в робочій площадці обладнується відповідними засобами для запобігання падінню людей чи предметів.

3.11. На робочих місцях не допускається розміщувати та накопичувати матеріали, що не використовуються для роботи.

Матеріали, вироби, елементи конструкцій тощо під час приймання і складування на робочих місцях, що знаходяться на висоті, знаходяться у кількості, яка необхідна для поточної роботи, і складаються таким чином, щоб не захарашувати робочі місця і підходи до них. При цьому враховуються розрахункові значення допустимих навантажень на настили, площадки тощо.

3.12. Металеві риштування, що використовуються під час виконання робіт на висоті, заземлюються.

3.13. У разі одночасного виконання робіт по одній вертикалі робочі місця, що розташовані нижче, обладнуються зверху відповідними захисними пристроями (настилами, сітками, козирками тощо), які встановлюються на відстані не більше 6 м по вертикалі від вищерозташованого робочого місця.

4. Вимоги до засобів колективного та індивідуального захисту

4.1. Загальні вимоги

4.1.1. Працівники, зайняті на роботах зі шкідливими та/або небезпечними умовами праці, а також роботах, пов'язаних із забрудненням, або тих, що здійснюються в несприятливих метеорологічних умовах, залежно від умов праці і прийнятої технології виробництва забезпечуються відповідно до встановлених норм спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту згідно з Положенням про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затвердженим наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 29.10.96 N 170 ([z0667-96](#)) і зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18.11.96 за N 667/1692 (далі - НПАОП 0.00-4.26-96), ГОСТ 12.4.011-89, а також мийними та знешкоджувальними засобами.

4.1.2. Засоби захисту вводяться в експлуатацію і застосовуються лише в тому разі, якщо вони відповідають вимогам чинного законодавства.

4.1.3. Засоби захисту мають бути безпечними для життя та здоров'я споживачів за умови їх застосування за призначенням з урахуванням правильного обслуговування й використання.

4.1.4. Засоби захисту працівників повинні забезпечувати запобігання або зменшення дії небезпечних і шкідливих виробничих факторів, відповідати вимогам стандартів, технічної естетики та ергономіки.

4.1.5. Експлуатація засобів колективного та індивідуального захисту дозволяється за умови:

наявності технічної документації (документів з експлуатації) з відміткою служби (відділу) технічного контролю (далі - СТК) виробника; своєчасного проведення необхідних експлуатаційних випробувань, якщо це вимагається нормативно-технічною документацією виробника;

проведення щоденного огляду засобів захисту перед початком робіт щодо справності, відсутності пошкоджень та дефектів, які можуть погіршувати їх захисні властивості.

4.1.6. Типи, перелік необхідних засобів захисту та порядок безпечного виконання робіт на висоті зазначаються у наряді та ПВР.

4.1.7. Засоби захисту приводяться у готовність до початку роботи. При цьому перевіряється їх стан та відповідність документам з експлуатації виробників.

4.1.8. Засоби захисту розміщуються в приміщеннях об'єктів, підрозділів, дільниць або в складах інвентарного майна бригад відповідно до прийнятої на підприємстві системи організації експлуатації, норм комплектування та місцевих умов.

4.1.9. Засоби індивідуального захисту застосовуються тоді, коли безпечність робіт не може бути забезпечена конструкцією обладнання, організацією виробничих процесів, архітектурно-планувальними рішеннями та засобами колективного захисту.

4.1.10. Вибір спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту проводиться з урахуванням вимог безпеки для кожного конкретного виду робіт, характеру та умов праці, виду і тривалості дії небезпечних і/або шкідливих виробничих факторів.

4.1.11. Засоби індивідуального захисту від падіння з висоти проходять оцінку відповідності згідно з Технічним регламентом з підтвердження відповідності засобів індивідуального захисту, затвердженим наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики України від 27.09.2004 N 208 ([z1307-04](#)) і зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13.10.2004 за N 1307/9906 (далі - Технічний регламент).

4.1.12. До засобів захисту від падіння з висоти належать:

пояси запобіжні;

каска;

страхувальні канати;

запобіжні верхолазні пристрої;

уловлювачі з вертикальним канатом;

огороження, захисні сітки, знаки безпеки тощо;

верхолазне спорядження, яке використовується разом із вищезазначеними засобами захисту.

4.1.13. Засоби індивідуального захисту від падіння з висоти забезпечуються системою ременів для кріплення їх до тіла споживача і системою кріплення до надійної опори. У передбачуваних умовах експлуатації такі засоби індивідуального захисту обмежують шлях вертикального падіння працівника таким чином, щоб запобігти його зіткненню з перешкодами. Гальмівне зусилля, що виникає при цьому, не повинно завдавати тілесних ушкоджень працівнику або виводити з ладу засоби індивідуального захисту.

4.1.14. Перед початком роботи на висоті необхідно переконатися в міцності опор, до яких буде закріплюватися стропом запобіжного пояса працівник (працівники), та елементів верхолазного спорядження. Вони повинні надійно витримувати зусилля, яке може виникнути при падінні людей.

4.1.15. Після закінчення роботи, а також перед зберіганням засоби захисту необхідно очистити від бруду, просушити, протерти металеві деталі, а деталі зі шкіри - змастити жиром, розташувати їх в місцях збереження.

4.1.16. Засоби захисту слід зберігати і перевозити з дотриманням умов, що забезпечують виконання вимог виробників. Вони повинні бути захищені від механічних пошкоджень, зволоження, забруднення, впливу мастил, бензину, кислот, лугів та розчинників, а також від прямої дії сонячних променів і тепловипромінювання пристроїв, що виділяють тепло.

4.1.17. В підрозділах підприємств, які застосовують засоби захисту, необхідно вести Журнал обліку та зберігання засобів захисту (додаток 4 до цих Правил).

4.1.18. У разі виявлення непридатних для застосування засобів захисту їх необхідно вилучити з експлуатації.

4.2. Вимоги до поясів запобіжних

4.2.1. Пояси запобіжні мають відповідати вимогам стандартів та технічним умовам на пояси конкретних конструкцій.

Безпосередньо на кожному поясі відповідно до ГОСТ 12.4.089-86 наносяться:

- товарний знак підприємства-виробника;
- розмір та тип пояса;
- дата виготовлення;
- позначення стандарту або технічних умов;
- клеймо СТК.

4.2.2. Усі запобіжні пояси, що перебувають в експлуатації, повинні мати інвентарні номери. Допускається використовувати заводські номери як інвентарні. Типи поясів запобіжних та приладдя до них вибираються, виходячи із конкретних умов праці та видів работ.

4.2.3. Перед початком роботи та під час застосування контролюється стан поясів та приладдя до них згідно з вимогами чинного законодавства та технічної документації (документів з експлуатації) виробників.

4.2.4. При роботах на висоті не дозволяється використовувати запобіжні пояси та приладдя до них, у яких:

- відсутні відмітки про проведення періодичних випробувань;
- є порушення цілісності металевих деталей, які знижують їх міцність;
- порушено нормальне функціонування їх деталей, яке може призвести до відмови у їх роботі;
- є порушення швів у вузлах з'єднання, розірвані нитки у структурі стрічок та канатів, надрізи, розплетення, пропалення, промаслення на синтетичних стрічках та канатах та інші дефекти, які знижують їх міцність;
- замикальний пристрій (пряжка) запобіжного пояса має таку конструкцію, яка може призвести до невірної або неповної його закривання або випадкового розстібування.

4.2.5. Амортизатори, які використовуються як елементи страхувальних систем, перед введенням в експлуатацію, а також під час їх експлуатації кожні 6 місяців проходять випробування статичним навантаженням 1470 Н

протягом 60 с. Після випробування не повинно бути розривів ниток, швів та волокон.

Амортизатори застосовуються тільки разом з поясом ПЛ.

4.2.6. При виконанні робіт необхідно встановлювати найкоротшу довжину запобіжного стропа. Місце закріплення пояса без амортизатора за опору вибирається таким чином, щоб висота вільного падіння людини не перевищувала 0,5 м (1 м – у випадку кріплення стропа за опору, що знаходиться на рівні ступень ніг). Довжину стропа установлюють для конкретної конструкції пояса у залежності від умов застосування.

4.2.7. Пояс ПЛ з амортизатором як засіб індивідуального захисту від падіння з висоти за умовами безпеки використовується на висоті над рівнем ґрунту або опорної поверхні, зазначеній в технічній документації виробника, враховуючи довжину розкриття амортизатора. Закріплення карабіном стропа пояса за опору слід виконувати за можливості не нижче рівня кріплення стропа до наспинного або нагрудного страхувальних вузлів пояса, але у всякому разі – не нижче рівня ступень ніг.

4.2.8. Для безпечного виконання робіт на висоті, коли місце роботи знаходиться на відстані, що не дозволяє закріпитись стропом запобіжного пояса за опору, застосовується страхувальний канат, а у випадках виконання робіт у безопорному просторі із застосуванням верхолазного спорядження необхідно використовувати ще й опорний канат.

4.2.9. Не дозволяється:

самостійно ремонтувати вилучені з експлуатації (відповідно до пункту 4.2.4 цих Правил) запобіжні пояси та приладдя до них;

використовувати пояси та приладдя не за призначенням;

використовувати пояси та приладдя, які піддавалися динамічному навантаженню (ривку), що виникає на них у момент зупинки падіння працівника;

вносити будь-які зміни в конструкцію поясів та приладдя без погодження з виробником.

4.2.10. Під час експлуатації запобіжні пояси та приладдя до них проходять один раз за 6 місяців статичні випробування навантаженням 4000 Н протягом 5 хвилин за методикою, наведеною у документах з експлуатації виробників.

4.3. Вимоги до касок захисних промислових

4.3.1. Для запобігання чи зменшення дії на голову працівника небезпечних та/або шкідливих факторів (механічного впливу, електричного струму, води або агресивних рідин) слід використовувати каски захисні, які мають відповідати вимогам ГОСТ 12.4.128-83, ГОСТ 12.4.087-84, ГОСТ 12.4.091-80 та нормативно-технічної документації на конкретний вид касок.

4.3.2. Внутрішня оснастка і підборідний пасок мають бути з'ємними і мати пристрій для кріплення до корпусу каски. Підборідний пасок має регулюватися по довжині, а спосіб його кріплення повинен забезпечувати можливість його швидкого роз'єднання.

4.3.3. Корпус каски не повинен деформуватися та змінювати свої міцнісні властивості після дії на нього хімічно агресивних речовин та води.

4.3.4. Внутрішня поверхня корпусу каски, а також зовнішня і внутрішня поверхні оснастки мають бути гладко оброблені, а краї та кромки – притуплені. Зовнішня поверхня корпусу каски має бути гладенькою без тріщин та бульбашок.

4.3.5. Конструкція каски має дозволяти максимальне регулювання внутрішньої оснастки всередині корпусу каски та не перешкоджувати носінню корегуючих окулярів та інших засобів індивідуального захисту.

4.3.6. Каски мають зберігати свої захисні властивості протягом установленого терміну експлуатації, який визначається документами з експлуатації виробника на конкретний тип каски.

4.3.7. Слід замінити на нові каски, які мають пошкодження корпусу або порушення цілісності внутрішньої оснастки, а також каски, які підпали під удар.

Каски не підлягають ремонту.

4.3.8. Протягом експлуатації за необхідності каски можуть проходити санітарну обробку шляхом занурення у 3–5% розчин хлораміну або 3% розчин хлорного вапна на 30–60 хвилин з наступною промивкою в холодній воді та природною сушкою.

4.3.9. Каски підлягають щоденному огляду з метою виявлення дефектів перед початком роботи, а також контролю за їх станом протягом всього терміну експлуатації відповідно до вимог документів з експлуатації виробника.

4.4. Вимоги до страхувальних сталевих канатів

4.4.1. Для безпечного переходу на висоті з одного робочого місця на інше при неможливості використання перехідних містків або закріплення стропом запобіжного пояса за елементи обладнання, конструкцій тощо необхідно застосовувати гнучкі страхувальні сталеві канати (далі – канати), які розташовуються горизонтально чи під кутом не більше 7 град. до рівня горизонту. Канати бажано застосовувати у випадках, коли виключена можливість ковзання працівників по наклонній площині.

Для підвищення безпеки працівників під час їх переміщення у вертикальній площині використовуються вертикально встановлені канати, обладнані уловлювачами.

4.4.2. Загальні технічні вимоги до канатів визначаються ГОСТ 12.4.107–82.

4.4.3. Канати конкретних конструкцій мають відповідати вимогам технічних умов виробників, які визначають порядок їх установки та застосування.

4.4.4. Канат повинен мати пристрій для закріплення його до елементів споруд, будівель тощо, а також для натягування, який має забезпечувати зручність встановлення, знімання, переставлення та можливість регулювання довжини каната залежно від відстані між точками кріплення.

4.4.5. Конструкція деталей каната має унеможливити травмування рук працівника. Деталі каната мають бути без надривів, заусенців, гострих кромek, тріщин та раковин.

4.4.6. Канат необхідно встановлювати вище чи на рівні площини опори для ступень ніг.

4.4.7. Довжина каната між точками його закріплення (величина прольоту) визначається у залежності від розмірів конструктивних елементів будівель, споруд тощо, на які він встановлюється.

4.4.8. Перед початком експлуатації, а також не рідше 1 разу на 6 місяців під час експлуатації встановлений у робоче положення канат необхідно випробувати статичним навантаженням всередині прольоту вантажем масою 4000 Н, використовуючи для випробування гнучкі канати (капронові або сталеві) або сталевий стрижень.

4.4.9. Канат вважається таким, що витримав випробування, якщо у результаті зовнішнього огляду не виявлені руйнування або тріщини в його деталях. При цьому експлуатація каната дозволяється у тому випадку, якщо у конструктивних елементах будівель, споруд або інших пристроях, до яких закріплений канат в процесі експлуатації, також не виявлені руйнування або тріщини.

4.5. Вимоги до запобіжних верхолазних пристроїв

4.5.1. Запобіжний верхолазний пристрій має бути з елементом для закріплення його на опорі або до іншого конструктивного елемента споруди, будівлі тощо.

4.5.2. Вихідний кінець страхувального каната запобіжного верхолазного пристрою виконується у вигляді петлі або оснащується кільцем (карабіном),

який кріпиться за страхувальний вузол зачеплення ПЛ, розташований на спині або грудях працівника.

4.5.3. Запобіжний верхолазний пристрій при швидкості виходу його каната з пристрою понад 1,5 м/с повинен забезпечувати повільне гальмування страхувального каната.

4.5.4. Довжина страхувального каната запобіжного верхолазного пристрою визначається виходячи із конкретних умов праці та можливості вільного пересування працівника у процесі виконання роботи.

4.5.5. Барабанна система запобіжного верхолазного пристрою з храповим механізмом і пружиною повинна забезпечувати намотку страхувального каната відповідної довжини. Канат повинен витримувати динамічне навантаження, що виникає під час падіння вантажу масою 100 кг в процесі гальмування на всій довжині гальмувального шляху.

4.5.6. Після кожного випадку спрацьовування, а також через кожні 12 місяців у процесі експлуатації проводиться випробування запобіжного верхолазного пристрою за методикою, наведеною в документах з експлуатації виробника.

4.6. Вимоги до уловлювачів з вертикально установленими страхувальними канатами

4.6.1. Для забезпечення безпеки при підйомі та спусканні працівників по вертикальних та нахилених площинах застосовуються уловлювачі з вертикально установленими страхувальними канатами.

4.6.2. При роботі з уловлювачем на вертикально установленому страхувальному канаті необхідно застосовувати запобіжний пояс ПЛ з стропом, довжина якого у разі падіння працівника при факторі падіння, що дорівнює 2, не повинна перевищувати 0,5 м. Дозволяється використання стропа довжиною більше 0,5 м за умови використання в страхувальній системі амортизатора.

4.6.3. Для підготовки уловлювачів до роботи працівник повинен після заведення вертикального страхувального каната в уловлювач поворотом його рухомої щоки привести уловлювач у робочий стан. Після цього закріплюється карабін стропа запобіжного пояса за соосні отвори щок уловлювача.

4.6.4. Вертикальні страхувальні канати з уловлювачами повинні витримувати статичне навантаження 7000 Н та динамічне навантаження, яке виникає при падінні вантажу масою 100 кг, закріпленого до амортизатора запобіжного пояса, з висоти 0,8 м.

4.7. Вимоги до верхолазного спорядження

4.7.1. Вимоги до опорних, страхувальних і допоміжних канатів

4.7.1.1. Опорні, страхувальні й допоміжні канати, що використовуються при виконанні робіт на висоті із застосуванням верхолазного спорядження під час підйому (спуску) працівника для забезпечення безпеки працівника при роботі на висоті й евакуації його у випадку одержання травми або виникнення надзвичайної (аварійної) ситуації на об'єкті, застосовуються відповідно до вимог цих Правил та вимог до експлуатації виробників.

4.7.1.2. При виконанні робіт на висоті в безопорному просторі та на конструкціях (елементах конструкцій) із застосуванням верхолазного спорядження як опорні, страхувальні і допоміжні канати застосовуються плетені синтетичні шнури.

Як страхувальні можуть використовуватися сталеві канати, вимоги до яких викладені в пункті 4.4 цих Правил. При цьому в страхувальній системі (ланцюжку) необхідно застосовувати ПЛ із амортизатором.

4.7.1.3. Канати мають відповідати вимогам технічних умов виробників на канати конкретної конструкції та типу.

4.7.1.4. Шнури виготовляються із синтетичного волокна з характеристиками не гірше, ніж у поліамідних та поліефірних волокон. Як опорний й страхувальний канати (запобіжні стропи) застосовуються шнури діаметром не менше 10 мм, що мають розривне навантаження не менше 22 кН;

як допоміжні канати - шнури діаметром не менше 6 мм із розривним навантаженням не менше 7 кН.

Для в'язання вузлів, що самозатягаються, на вертикально встановлених страхувальних канатах дозволяється використовувати шнури діаметром не менше 6 мм.

4.7.1.5. Як опорні канати застосовуються статичні шнури, що мають відносне подовження від 1,5 до 2,5% при прикладанні до них статичного навантаження 800 Н. Ці шнури допускається також застосовувати як страхувальні канати, якщо технологія виконання робіт виключає можливість падіння працівника з фактором падіння, що дорівнює двом.

4.7.1.6. Як страхувальні канати при виконанні робіт, де не виключена можливість падіння працівника з фактором падіння, що дорівнює двом, застосовуються динамічні шнури, що мають відносне подовження від 4,5 до 6,5% при прикладанні до них статичного навантаження 800 Н. Допускається використовувати як страхувальні канати статичні шнури, зазначені в пункті 4.7.1.5 цих Правил. У цьому випадку при виконанні робіт на висоті застосовується в страхувальній системі (ланцюжку) ПЛ із амортизатором.